

Manuel Tur

Estic sol, en el 13. M'ha fuit aquell frenesí que em donaven les nafres de Crist a les mans, al costat, als peus.

Em sento abandonat, vulgar, insensible. Odio Andreu Ramallo, destructor de la innocència que Déu havia perllongat en mi perquè jo, com Ell, sofrís sense ser culpable. Ramallo em donà el seu animal. Jo l'he donat a Carmen Onaindia i ara enyoro brutalment la meva mare i els matins que ella m'acompanyava al col·legi de la capital.

El matí del viatge era fresc. Era un matí d'octubre, aquest octubre dels estudiants que tornen a la regularitat del reglament. Per a mi, que no coneixia el que era un uniforme, ni una sala d'estudi, el sentiment de buidor que sentia per dins ca nostra, mentre la meva mare se pentinava, i la llet estava bullint dins el perol, venia d'un redoblat amor que, en aquell instant, sentia per tots els objectes que eren dins la nostra casa. Mentre anava cordant-me els pantalons curts i em posava la corbata —la primera de la meva vida—, passava per dins la casa, abocant els ulls damunt totes les coses, experimentant, per primera vegada, el sentiment de la mort, un amor per tot, un descobriment de la tendresa. Mirava les bosses color caqui on estava tota la meva roba emmidonada i planxada, una peça damunt

l'altra. Per dins els doblecs dels llençols, dins la pelfa blana i nova de les samarretes d'hivern, sense estrenar, jo hi veia, sentint-les, les mans de la meva mare i la seva intel·ligència. Mirava totes aquestes coses amb la melodia d'un home que descobreix que està enamorat. Contemplava les bosses plenes de roba, dretes damunt les cadires, sentia tota una successió de capvespres en els quals la meva mare, que se pentinava dins la cuina, havia brodat les inicials. I el color de les inicials, obscures dins la bossa, variava si la peça era interior o de carrer. El record de les inicials em duia el record i el sentiment del color de la tarda damunt les teles que cosia ella, la cabellera i l'escot blanc, amb aquell escapulari suat...

Dins la casa, la llum elèctrica era quasi invisible perquè a la central els matins feien funcionar el motor petit. Aquesta claror feia sentir un interès major per totes les coses, perquè jo havia d'obrir més els ulls per a veure-les, i el sentiment de l'obscuritat feia que jo anàs cap a les coses —un mocador, la pinta, un tassó— amb una pausada passa. El sentiment de la fosca feia que jo agafàs les coses amb més força.

Anava cap al guarda-roba a cercar un mocador net i, en obrir la porta, l'olor intensa de la naftalina que venia dels vestits del meu pare, assassinat el primer any de la guerra, i dels vestits negres de la meva mare, em donava la impressió sufocant d'un que ha dut dol llargament i no ha gosat entrar mai més dins l'habitació del mort; i un dia hi entra, despreocupadament, i sent dolor a la memòria i una bavarada instantània de les olors concretes li aviva la presència del que ja no hi és. És aquella olor dolça i espessa que fan els morts, unida a l'olor de naftalina en els vestits que se tenien estojats i s'han tret, i és el perfum de la gasolina que ha servit per a fregar les taques de les americanes dels homes.

D'aquesta adoració per les coses, recordo que, entre els vestits negres de la meva mare, hi havia un vestit de seda rosa, amb unes violetes. Era un vestit de seda crua. Devia ésser un vestit molt antic, perquè jo no recordava haver-lo vist damunt la meva mare. Les violetes entre aquells vestits m'excitaven, perquè el vestit tenia la cintura més estreta que les altres robes negres. Jo imaginava la meva mare amb la seva turgència, cenyida dins aquella seda rosa, com una noia que ha crescut, i la roba li ha tornat petita i ja no té ganes de jugar perquè els ulls li han tornat grans.

Jo em rentava i tenia els sentits estirats cap als re nous que venien de les seves mans: la topada de la cullereta amb el vidre de la sucrera, el dring circular de la cullera dins la tassa de llet (un dring sord si la tassa era de terra envernissada, un dring més vibrador si era de pedra fina). La mare bevia dins la de terra, i jo dins la de pedra. Els altres dies, bevíem dins la primera que trobàvem, aquesta és la veritat, però la meva mare, aquell matí, em donava la tassa fina perquè també sentia més amor.

Mentre les meves orelles estaven astorades cap a la música de les seves mans, em sentia buit, com si en el centre del meu pit hi hagués una bombolla on se reflectessin les violetes del vestit de la meva mare.

La distància que anava del vestit de seda crua a les altres bates obscures em feia experimentar la mida d'una mort parcial d'ella. Perquè entre el vestit rosa i els negres hi havia hagut una dona que no m'havia mirat mai les orelles quan sortia de casa, que no m'havia fet mai la ratlla de la clenxa ni aquella llepada de bou que simulava un reveixí natural del cabell. Aquest sentiment de la meva mare que jo veia dins la casa, amb les mitges de seda en la mà, amb el pentinador da-

munt l'espatlla, em feia present una circumstància que sempre m'havia intranquil·litzat. Perquè jo, adesiara, damunt les piques de rentar, veia una ribella plena d'aigua, amb trossos de roba tacada, i, cada vegada que jo ho veia, la meva mare estava més pàl·lida i tenia els ulls més grans, i jo em pensava que ella tenia una cosa de morir-se, i jo, aquests dies, no volia jugar i estava assegut dins el corral mirant la seva pell pàl·lida.

Sortíem al carrer fresc, carregats, i el carrer estava sol, amb les cases tancades i, a l'altra banda del poble, se sentia la màquina del tren que feia maniobres. I, parlant a mitja veu, caminàvem cap a l'estació, aturant-nos, a cada passa, per canviar les bosses de mà.